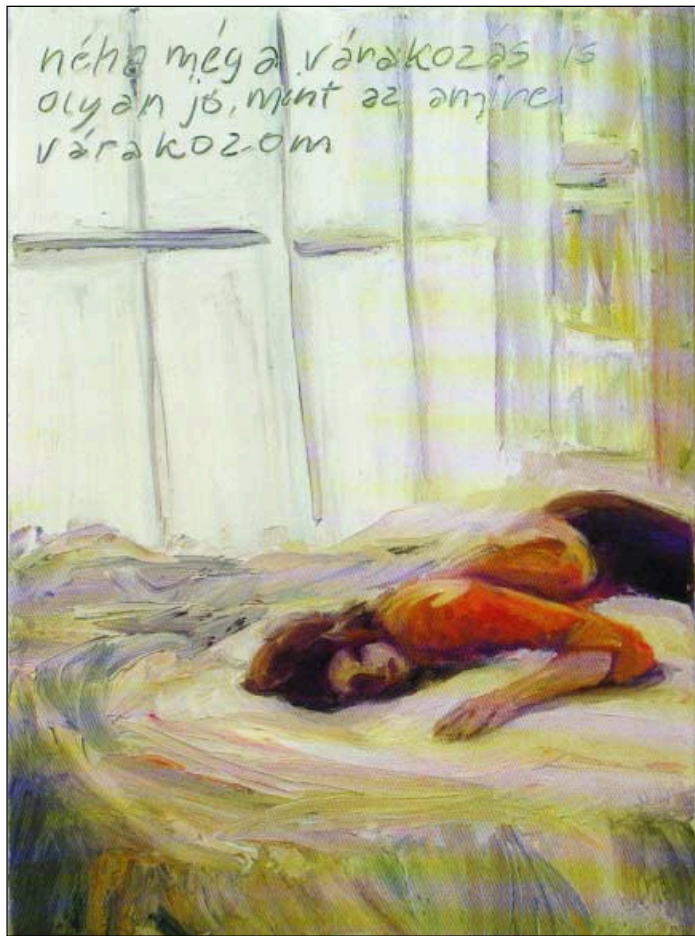

Cseke Szilárd festményei és mobilszobrai

néha még a várakozás is olyan jó, mint az, amire várok
2000 olaj, vászon 35x25 cm

Nem ritka az egy személyben festő, szobrász és grafikus képzőművész. Viszont olyan művész, aki a festészet mellett mobilszobrászattal is foglalkozik, keveset tudnék felsorolni. *Cseke Szilárdot* néhány éve ismerem már, de csak a napokban jutottam el odáig, hogy a régóta esedékes meghívásának eleget tudtam tenni, és meglátogattam műtermében. Kellemes világos tér, éppen annyira tágas, hogy legújabb, a Fészek Galériában idén nyáron kiállított három, egyenként 2,5 x 2 méteres erdő triptichonját is aránylag kényelmesen meg tudtuk nézni.

Mielőtt a képekre került volna sor, videón levetíttem nekem néhány mobil szobráról készült felvételt. Ha a mobilszobrászaton belül Szilárdot be kéne sorolnom valahová, vagy meg kéne határoznom, mi a specialitása: ő a ventilátorok segítségével, levegő mozgásával működtetett mobilok művésze.

A festészetet és a mobilszobrászaton soha még nem láttam ennyire egymáshoz közelítve, mint Szilárd paradicsomos sorozatában. Levegővel felfújt paradicsomai az összes szabványnak maradéktalanul megfelelő, egyen-méretű, ríktó színű, de egyébként

Ösztöndíjak

1996 Római Magyar Akadémia ösztöndíja
1997 Derkovits Gyula állami képzőművészeti ösztöndíj
1998 NKA ösztöndíja

Szervezeti tagság

1995-től Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület (FKSE)
2001–2003 FKSE alelnöke
1995-től Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete

íztelen, „felfúj”, azaz manipulált portékákat juttatják eszembe. Itt azonban nem teljesen erről van szó. A sorozat gyökereit Olaszországban kell keresni. Szilárd ott ébredt rá gyermekkori kertész-ambíciója kiteljesítésének művészeti interpretációs lehetőségére. A Római Magyar Akadémia ösztöndíjasaként egyszer kiment a legközelebbi piacra, ami a Campo dei Fiori (virágpiac, ahol zöldséget, gyümölcsöt, fűszert, halat is árulnak), és vett magának egy csomag paradicsommagot. Majd hazatérve, a Bródy Sándor utcai műtermében cserépbé ültette a magokat, a tútból hat mag ki is kelt (mezőgazdasággal hivatásszerűen foglalkozók szerint talán lehetett volna jobb is az arány). A folyamatot ő művészként a mag-állapottól a szüretig indigókék festményeken örökítette meg.

Tanulmányok

1992–1995 Képzőművészeti Mesteriskola
Janus Pannonius Tudományegyetem, Pécs
Festőművész szak, Mestere: Konkoly Gyula
Mestervizsga: A technika beépítése a műalkotás esztétikai valóságába
1987–1991 Janus Pannonius Tudományegyetem, Pécs
Képzőművészeti Tanszék
Mesterei: Kesperü Ilona és Bencsik István

New Orleans-i rémlátomás

Látszólag banális élethelyzeteket ábrázoló festményeinek hangulata jelenik meg a térben, makett környezetben. Letépett tetejű házikó, nylon-fecnik kavargóznak a levegőben. *Szabó Dezsővel* közösen létrehozott műve a „Szélvihargép”, mintha a mostani New Orleans-i katasztrófát vetítette volna előre (Domesztikált vihar, 2000). A „paradicsom” képi és felfújható mobilszobor-megjelenítésein kívül talán ez a műve áll legközelebb festészetéhez, azon belül is a narratív elemeket használó storyboard-szerű sorozataihoz.

Storyboard sorozatában Cseke Szilárd enyhe ironikus címválasztással reflektál az őt körülvevő világra, a szuper-híper-mega-fogyasztói társadalomra. Több képének azonos címe pontosan definiálja ezt az életérzést: „Ha csak ennyi gyönyört kínál az élet, már akkor is megéri.” „Már csak olyan dolgokhoz értek, amelyekre semmi szükségem.” „Lehet, hogy bejelentkezem egy plasztikai műtetre.” „Határozottnak kell lennem, bizonytalanok látszani tilos.” A beszédes címek mai szappanoperákra, életmódmagazinok rovatcímeire, és hangzatos reklámokra emlékeztetnek.

Nyugagy-festményeinek története Londonból ered, ott ugyanis lehet néhány órára bérelni a híres parkokban azokat az olcsó bútor-áruházakban nálunk is megtalálható csíkos nyugagyakat, melyeket több képén is láthatunk. A már kifizetett, de idő előtt otthagyt nyugagyak Szilárd képein megszemélyesülnek, a korábban benne ült ember hangulatának „lenyomatát” őrzik.

Fuoco (Tűz) című kiállításán a levegőt adta a tűzhöz. Nejlon párnája tetejére két ventilátort épített be, az egyik befelé fújta, a másik kifelé áramoltatta a levegőt. A befelé fújó ventilátor nagyobb teljesítményű, így a nejlon megfeszüléséig feszesre fújta a párnát. Miután a párna elérte a legfeszesebb állapotot, a kisebbik ventilátor elkezdett túlpörögni, és így a párna lélegzéshez hasonló pulzáló mozgásba jött. A terem felső részében nejlonszövedékben Hungarocell-gömb ingázik, amit érzékelők által irányított ventilátorok fújnak ide-oda.

Művész-társadalmi események

Az Inkubátorház projektben kortárs művészek még nem kész alkotásait, az egyes művész által még nem vállalható, érlelésre szoruló, önmagukban még „életképtelen” műveit gyűjtötte össze és fóliazsákokba helyezte, majd gumicsöveken keresztül levegővel fújta fel a nylon-hártyákat.

Molnár Annamáriával közös projektjükben a „Vénusz Stúdióban” a Műcsarnok Szerviz kiállításán szerepeltek, asztrológiai segítséget nyújtva műtárgyak értelmezéséhez. A kiállítás látogatók, műélvezők horoszkóp katalógus segítségével válszathatták ki a személyiségükhöz leginkább illő művészeket és műtárgyaikat.

Válogatott egyéni kiállítások

1995	Kilenc Pécsi Kezdő (kiállítás-sorozat), MKF Barcsay Terem, Budapest
1997	Ütközésvédelem, Stúdió Galéria, Budapest
1998	Budapest Paradicsom, Óbudai Társaskör Galéria., Budapest Inkubátor Ház, Duna Galéria, Budapest
1999	Kvaliplastik, Szombathelyi Képtár, (Manfred Ejraultzal, Ausztria)
2000	Gallery by Night, Stúdió Galéria, Budapest (Várfok Galériával)
2001	Élménycentrum, Vadnai Galéria, Budapest
2002	Örökpanorámás telek eladó, Vadnai Galéria, Budapest
2003	E.G.O. Képzőművészeti sorozat, Edge Galéria, Budapest
2003	Esterházy Alapítvány, Eisenstadt, Ausztria
2005	Újra folyik a patak, Somogyi József Galéria, Pápa
2005	Fészek Galéria, Budapest

A Szerviz kiállításon Hecker Péter projektjében Cseke Szilárdot művészként lehetett „bérelni” kiállítás-megnyitóra, a művészetről való entellektüel társalgáshoz, és egyéb kulturális és művészeti szolgálatokra.

Bevezetés az erdőbe

Vannak művészet-pszichológusok, akik szerint Jackson Pollock festékcseresznyeinek a művész uro-genitális problémájából eredeztethetőek. Ezzel a tettel, mármint a csurgatással nagy ívű, korszakalkotó hatást gyakorolt a világ képzőművészetére.

Cseke Szilárd is „csurgat”, méghozzá a lehető legprecízebb biztos kézzel. Képei a Pollock által elindított absztrakt expresszionizmus tanulságait leszűrve „absztrakt szemmel” nézve is hatnak. Nála a véletlennek nem sok szerepe van, ugyanis a csurgatás nyomvonalát kivetített kép alapján, a vetített formát követő, filctollal behatárolt részre, a vonalat pontosan követve teszi. Az enyhén plasztikus, kiemelkedő, világos tónusú homogén szín a háttér, az ég; a Gerhard Richter sikálására emlékeztető zöld „massza” pedig, melybe néhol festékmassza is belehúzott, az erdő anyaga. A vízszintesen elhúzott festékmassza a sebesség érzetét kelti, ahogy autóval elhaladunk az erdő mellett. A fák ágai a magasban összetartók. A Fészek Galériában kiállított erdőnek nincs alja, és nincs teteje. Csak fa van. És fény. Mondhatnám: nem látni a fától az erdőt; vagy – Szilárd jól bevitt minket az erdőbe! De még mielőtt eltévedtem volna, kaptam némi útbaigazítást. Egy fényképezőgépes japán ember elment a „svarvaldi” sötét erdőbe, egy rendes japán turistához méltóan sűrűn kattintgatott, aztán a netre tette ezeket a képeket, majd egyszer csak eljött az a nap,

1998 Óbudai Társaskör Galéria
Budapest Paradicsom, Budapest

amikor ezt Molnár Annamária, a művész felesége a világ hálóján befogta, és úgy megtetszett neki, hogy örömeben felsikoltott. Meghallotta ezt Szilárd, és a kép megfestésre került. Látott már ugyan „vászonzra való”, ihletet adó fát is, erdőt is, többet lefényképezett. Sok képe van a Normafa környéki tájról, erdőről. Csak fákról készült fényképekből mutatott nekem egy kiállításra valót, de egy sem volt olyan, mint az a bizonyos Fekete-erdei. Az ideális erdő megtalálásához ma már nem feltétlenül szükséges hátizsákot, túrabakancsot és háromnapos hidegételt beszerezni. A lényeg a kép, és a kép megalkotásához vezető út szinte már csak a szűk szakmai berkeket érdekli. Szilárd szerint is csak a végeredmény számít.

Korábbi képein láthattunk embert, vagy ember alkotta tárgyat, például megszemélyesíthető nyugagyakat, de ezen a képeken csak fákat, és a lombok közt az eget láthatjuk. Így nincs semmi méretbeli összehasonlítási alapunk, és ezért sincs a képeken a fa

Munkák közgyűjteményben

Szombathelyi Képtár
Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar
Nemzetközi Angol Központ, Pécs
Esterházy Alapítvány, Ausztria
Hatvany Lajos Múzeum, Hatvan

alja, sem a teteje. Tiszta képlet. A három nagyméretű (250x200 cm) kép (triptichon) lehetne az erdő bármely kiszakított részlete, de mégsem teljesen az. Szilárd ravaszabb annál, és aki figyelmesen nézi ezt a három képet, rájön, hogy kb. fél méter eltolással ugyan az a kép ismétlődik. Azzal, hogy megváltoztatta, elcsúsztatta a kompozíciót, három, egymástól eltérő kép jött létre. Saját definíciója szerint „klónozta” a saját erdejét.

Erdő

A képeknél a zöld és a fehér, azaz a növény és a fény Cseke Szilárd által meghatározott, rá jellemző arányban és eloszlásban beállított egyensúlyban van.

Kiseb méretű, fatáblára festett képeinél a fák közt áttörő fény hatását úgy érte el, hogy belefargott a fába, és a fatábla eredeti színe lett a lombokon áttörő fény. Ez az erdő az Ő erdeje, hiába nyúlt számtalan művész a témához, mégis megtalálta benne az egyedít, a csak rá jellemző hangot a művészet erdejében.

Zielinski Tibor

Egymást stimulálva alkotni

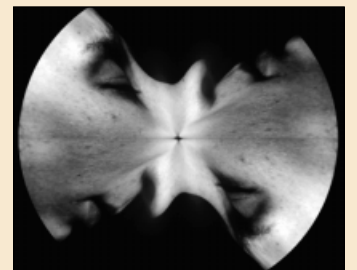
A +Műhely Csoport, első, Akku című bemutatkozó kiállítására a Budapest Galéria Kiállítóházában (1036 Budapest, Lajos utca 158.) került sor. A Magyar Fotóművész Szövetség legaktívabb, középgenerációjából alakult +Műhely Csoportot az az igény vezeti, hogy egymást stimulálva, egymásra hatva alkotson. A 21 főből álló fotóművészeti csoport öngerjesztés céljából jött létre, hogy akkumulálják a szakmát, összegyűjtsék és megsokszorozzák az erőket/energiákat. A szakmán belüli párbeszéd egyik sarokpontja a munkának. Az aktív fotósgeneráció legfrissebb, 2004–2005-ös munkái ezen a bemutatkozó tárlaton az azonos műfaji platform helyett sokkal inkább a fotóművészet spektrumának bemutatását tűzte ki célul: a

Gábor Enikő: Light life 2

riporttól a kísérletező, médiumok közötti átjárhatóságot kutató fotográfiaikig terjedően. A +Műhely csoport szándéka az, hogy a jövőben a fotográfia szempontjából fontos filozófiai kérdések köré szerveződő, tematikus gondolatokra felépített, a világra reflektáló és azon nyomot hagyó munkákat hozzon létre. A kiállítás megtekinthető: 2005. október 16-ig.

A Műhely Csoport tagjai: Barta Zsolt Péter, Benkő Imre, Bozsó András, Drégely Imre, Frankl Aliona, Gábor Enikő, Hajdú József, Halas István, Haris László, Herendi Péter, Illés Barna, Jokesz Antal, Kemenesi Zsuzsanna, Kerekes Gábor, Mányó Sziert Károly, Párcser Attila, Szilágyi Lenke, Stalter György, Telek Balázs, Tóth György, Vékás Magdolna.

Telek Balázs: Forgó

„És legfőképpen van a zene, végtelen szépségével“

Évadnyitó sajtótájékoztató a Művészetek Palotájában

Pontosan hat hónappal az ünnepi megnyitó után a Művészetek Palotája már több mint negyedmillió látogatóval, és a programjairól megjelent mintegy 2500 cikkel büszkélkedhet. Nem csoda, hiszen az itt fellépők listáját a világ hírneves, hosszú múltra visszatekintő koncerttermei, operaházai is megirigyelhetik. A szeptember 14.-én megtartott sajtótájékoztatón pedig kiderült, hogy a most induló évad rendezvényei sem fognak lemaradni az első fél év gazdag ajánlata mögött. Mivel a fő célok közé a jövő koncertlátogatóinak nevelése tartozik, az értekezleten a hangsúlyt a kisgyermekes családoknak, az ifjúságnak, valamint a lélekben örökifjú felnőtteknek szánt programokra helyezték.

Fenyő Gábor, a Művészetek Palotájának koncertszervezője és szaktanácsadója arról számolt be, hogy az intézmény a társadalom minden rétege és minden korosztálya számára otthonná szeretne válni. Ezért fontos már a gyerekeket is megismertetni a zenehallgatás örömeivel, nem pedig szigorú órák keretében elhíttetni velük azt, hogy az úgynevezett „komolyzenét“ csak akkor élvezhetik, ha évekig tanultak róla. Hiszen a komolyzene is lehet mókás, színes és rejtelmes, akár egy tündérmese. Hogy ezt bebizonyítsák, a Művészetek Palotájának munkatársai és színpadra lépő művészei az intézményt hetente „elvarázsolják“, így helyén vasárnaponként a

Cifra Palota

virrad meg. Az ingyenes kínálatban a játszósaroktól kezdve a kreatív játékokon, táncszalon, tánc- és énektanításon át a karaokéig és sztárvendégekig minden megtalálható. A szervezők külön gondot fordítanak arra, hogy a IX. kerület ipari részeiből idelátogató gyerekek a Palotában ebédelhessenek, még több időt töltve a művészetek világában. Ehhez a rendezvénysorozathoz ösztől a

Hangverseny Fialoknak

cím alatt nyolc koncert fog társulni, amelyek a világhírű amerikai zeneszerző és karmester, Leonard Bernstein azonos nevű televíziós műsora ihletett. A koncertsorozat folyamán a

főleg 8–18 éves gyerekeknek és fiataloknak olyan műhelytitkokat fognak feltárni, mint például azt, hogy egy zongoraverseny miért „verseny“, ha csak egy zongorát látunk a színpadon, nem kettőt. Ki kívül verseng? És ha két zongora van, akkor azt hallgatjuk-e, hogy melyik művész játszik gyorsabban? A szervezők meghívását különböző magyar szimfonikus zenekarok mellett díjazott fiatal zenészek, báb- művészek és mesemondók is szívesen fogadták.

Egy másik, most induló és szintén interaktív sorozat az

Opera mindenkinek

címet viseli. A sorozat „lelke“ a sajtótájékoztatón megjelent neves karmester, Pál Tamás. Mint az opera kiváló magyar szakértője és előadója már az első mondatától fogva ragályos örömmel beszélt a műfaj iránt érzett szeretetéről, és arról a kívánságáról, hogy ezt a szeretetet továbbadja: „Le kell bontani a tisztelet falait, hogy senki se féljen az operától“. Emé terv megvalósításában a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem és a Színművészeti Egyetem hallgatói fognak neki

segíteni. Nem könnyű feladat, hiszen már az első operáról fennmaradt leírások között is nem egy negatív található. A német udvarok küldöttei például szörnyülködve értesítették uraikat arról, hogy az olaszok azt képzelik, az

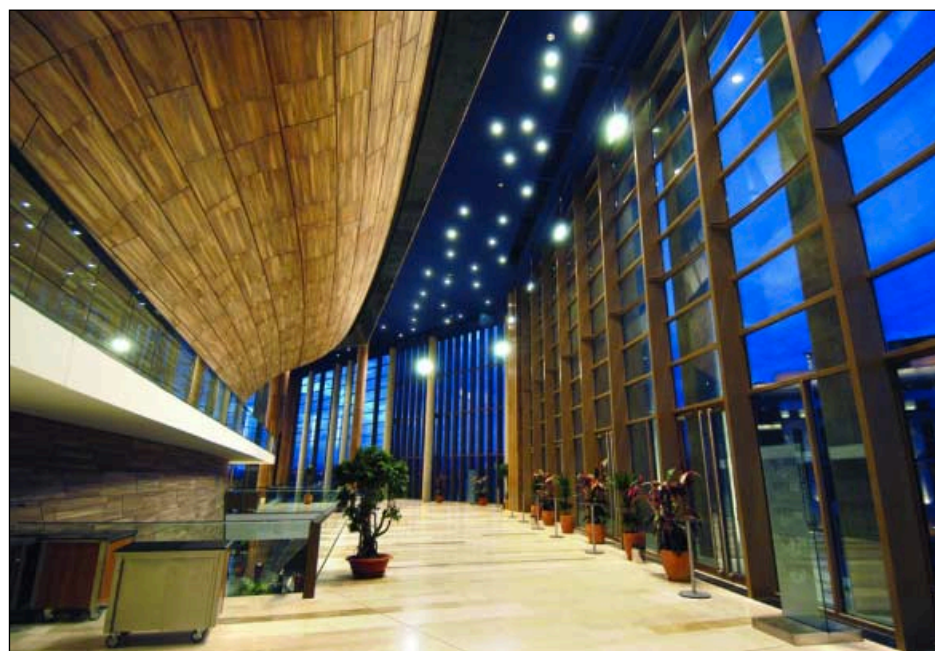
antik görög drámát keltik életre amíg a színpadon állva érzelmeikről „nyivákolnak“ hosszú percekken át. És ki hallott arról, hogy valaki még haldokolva is trillázik? Ennek a zenei formának semmi jövője! A jóslatok azonban nem váltak be, az opera már évszázadok óta a legkedveltebb műfajok egyike. Ennek ellenére még ma is vannak olyanok, akik megosszák a 16. századi diplomaták véleményét. Pál Tamás azt szeretné nekik meg-

mutatni, hogy emiatt számtalan gyönyörű pillanatról mondanak le, mert a zene gyakran közvetlenebbül szól hozzánk, mint a szavak, és gyakran mélyebben érint, mint a képek. Mivel az opera több művészetet olvaszt egygégé, rétegeinek összjátéka kutatásra invitál, újabb-nál újabb világokat tárva elénk. Mindez bemutatható játékon keresztül, megszüntetve az előadók és a hallgatók közötti határokat. Így a hallgató nemcsak a zenei élmény szerves részévé válik, hanem felfedezheti azt is, hogy a zeneszerzet egy ősi, mindenkiben szunnyadó adottság. Ha gyermekkorban lépünk erre az útra, még mielőtt a civilizáció ránk nehezténe fátylát, felnőttkorban is ösztönösen fogjuk érteni a zene nyelvét.

A programokról, valamint az ösztől bevezetett bérletekről a www.muveszetekpalotaja.hu cím alatt érdeklődhetnek.

Pándi Zita

Az X-Art Egyesület 2005-ös kiállításáról

Az Egyesületi Törvény életbelépése óta, tehát 1990-től kezdődően, szellemi-ideológiai, műfaji vagy topográfiai szempontokat figyelembe véve, rengeteg non profit jellegű, öntevékeny képző- és iparművészeti egyesület alakult és működik különféle célokkal határainkon belül és kívül egyaránt. 1999-ben például a Magyar Képzőművészeti és Iparművészeti Társaságok Szövetsége még csak 28 nagyobb tag-egyesületet, 2003-ban pedig már 33-at regisztrált. Ez persze csak a töredéke a Magyarországon működő képző- és iparművészeti egyesületeknek és társaságoknak.

Ha például Érdről légvonalban áttekintünk Budaörsre (vagy éppen fordítva), itt is több képzőművészeti szerveződéssel találkozhatunk a képzőterületbeli egyes által átmetszett három településen. Budaörsön működik a BUM, azaz a Budaörsi Művészek Egyesülete, és újabban a REGIOART Dél-Buda Környéki Regionális Művészeti Egyesület is ide helyezte székhelyét, (de itt alakult meg, és átmenetileg itt működött 1991-93 között a MAMŰ Társaság is, bár egykori jelenlétét csak egyetlen egy bemutatkozó jellegű kiállítás igazolja); azután Törökbálinton az Első Kör alkotóművész-csoport; Érdén pedig az X-Art Egyesület. Az említett egyesületek egyik legfőbb közös jellemzője, hogy elsősorban helyi-földrajzi, azaz szűkebb vagy tágabb értelemben vett topográfiai szempontok szerint szerveződtek és szervezik magukat a jelenben és a jövőbe tekintve egyaránt.

A szóban forgó érdi székhelyű X-Art Egyesület tehát 1992 őszi alakult meg, s jobbára a városban és környékén élő alkotók egy részét igyekszik egymáshoz kapcsolni, tömöríteni, mégpedig úgy, hogy a legfőbb érték, a minőség, lehetőleg ne sérüljön túlságosan. S ennek az esztétikai minőségnek a letéteményesei maguk az autonóm világgal rendelkező, szuverén művészek, akik úgy kívánnak egymással közösséget vállalni, úgy kívánnak együttesen megjelenni, hogy egyéniségük, alkotói hitvallásuk lehetőleg ne szenvedjen csorbát a kollektív manifesztációk során. Természetesen önmagukat erősítendő, nagy hangsúlyt fektetnek arra is, hogy a tágabb értelemben kezelendő régióból, sőt esetleg az ország egészen más területeiről rendszeresen hívjanak meg olyan művészbáratokat is, akikről úgy gondolják, jelenlétükkel emelni fogják az eltervezett kiállítások színvonalát és tematikai gazdagságát.

Az X-Art Egyesület tehát egyelőre nem kíván semmiféle közös művészetideológiai vagy világnézeti programot, illetve esztétikai vagy stíluszempléti koncepciót előírni a tagok és a meghívott barátok számára. Inkább az eseményszervezői és kiállítás-megnyilvánulási tevékenységet helyezi előtérbe. Természetesen ezekkel a szempontokkal nem ellenkeznek azok az ún. tematikus tárlatok sem, mint amilyen például a tavalyi A Dunánál című volt, mert a megadott „hívószón” belül teljes autonómiát élveznek a meghívott művészek. Az eddigi Érdi Napokra szervezett kiállításokat és a hozzájuk rendelt katalógusokat nézve, egyszerűen kibontakozik előttünk az egyre markánsabbá váló X-Art-os tagnévsor, másrészt kirajzolódik előttünk egy olyan ajtó- és ablaknyitogató gyűjtőkori szándék, amely egy majdani Érdi Képtár megalakításáig és megnyitásáig vezethet el bennünket.

Én nem hiszem, hogy mindez csupán utópia lenne. Ma már minden, magára valamit is adó nagyobb településnek van saját képtára, ahol bemutatja képző-, fotó- vagy iparművészeti értékeit. Példaként említhetném a Csepel-szigeti Duna-ág bal oldali túlsó partján fekvő Dunaharaszti, ahol a Baktay Ervin Gimnázium és Vízügyi Szakközépiskolában igen komoly, tekintélyes anyaggal rendelkező Kortárs Művészeti Gyűjtemény alakult, 1994-96-ban.

Reméljük, hogy az X-Art Egyesület által szervezett kiállításoknak, és az általuk kezelt, szűkebb és tágabb érdekkörű, valóságos és potenciális gyűjteménynek egyszer majd tényleg lesz olyan következménye, amely egy minőségre törekvő képtár megalapítását jelenti Érd városában is.

És most nézzük a kiállítást, lássuk a műveket:

Ezen a tárlaton 13 művész szerepel: *Büki Attila, Eöry Emil, K. Izcrám, Kéri Mibály, Karscb Manfred, Kovács Jobanna, Marcali Kiss Melitta Érdről, László Bandy Százhalombattáról, Lovász Erzsébet Budaörsről, Aknay János és Deim Pál Szentendrérről; Puha Ferenc és Somogyi György pedig Szigetszentmiklósról.* A kiállításához egy szépen tervezett és kivitelezett katalógus is készült, amely Kéri Mihály és *M. Nagy Péter* munkáját dicséri. Ebből ábcésorrendben megtudhatjuk mindazokat a művészekről szóló alapinformációkat, amelyek segítenek bennünket az eligazodásban, főleg a műkeletkezések szociológiai hátterének megértésében. A kiadvány másik erőnye, hogy a benne található reprodukciók, három kivételtől eltekintve, megegyeznek a kiállított művekkel. (Egy alkotás pedig kimaradt a katalógusban közölt 39 műtárgy közül.)

A tárlat – egy-két buktatójától eltekintve, melyek a jövőben remélhetőleg nem ismétlődnek majd meg – egyenletes és jó színvonalú. Látványa – amint ezt minden jó kiállítás esetében tapasztalhatjuk – figyelmesen elhelyezett, hangsúlyos pontokra, a művek önálló életét segítő, dinamikus ellentétpárookra, illetve a munkákon átnyúló finom szemléletbeli és formai rezonanciákra, illetve színharmóniákra épül.

A belépő először a rangidős, kiváló szentendrei művész, Deim Pál rembrandti mélységeket idéző képeivel találkozik. A három önálló, jellegzetesen Deim-bábus téma – Templom, 2000; Menyasszony, 2000; Tükörben, 2005 – borongós mű-együttesként viselkedik, s hangulatuk az öregkori számvetés kölcs belátásával és a nosztalgiákkal átszőtt, lehéző rezignációk érzésével azonos.

Mellette a falon a nem sokkal fiatalabb Eöry Emil szintén filozofikusnak mondható festményei sorakoznak fel (Gyakorlat, 2005; A sötétség terjedése, 2005; Úton, 2005), mely munkák életről és halálról szóló, elkomoruló hangulatai, drámai síkkompozíciói és metafizikus alig-terei, valamint emblematisms embersziluet-figurái mintha tudatosan rimelnének Deim munkáira.

A harmadik művész ezen a falon, Aknay János, akinek az Égi vándor, 2005; Este, 2005; és Látogató, 2005 című festményei, a meleg és a hideg szintónusokat feszesen tömörítő, a tüzes és a sötét térsejtelmeket érzékeltető,

szintén sikkonstruktivista, angyalbáb-figurás város-, ház-, illetve a „kintet és a bentet” egyszerre megragadó képei méltó párjai a fentebb említetteknek.

A bejárat utáni jobb oldalon Kovács Johanna idézőjelben használt, expresszív anyaghasználaton alapuló, ábrázolni látszó sejtlemességekkel felruházott, egyszerre groteszk és megrendítő „Triptichonja” (Esemény I-II., 2004; Groteszk, 2003) és László Bandy egy falra helyezett, kivágott, játékos papírrétegekkel operáló, mililíó részletet felvonultatató, színes termunkája, mondhatni anti-relief Akvarell doboza, 2004, illetve a sarokba állított, a századelő orosz konstruktivistáinak szemléletét is megidéző, szintén papírból készült, utópisztikus-szférikus, fehér kubus-szobra látható, amelynek párja vele átlósan szemben helyezkedik el a kiállítóteremben (Téma és változatok I-II., 2003).

Az ablak előtti első paravánsoron Karscb Manfred három egymást követő, a valódságot részleteiben pengeéles síkokra felszeltelető és áttetsző kristályszerkezetű alakító olajképe látható Alkonyat, 2005; Félelem, 2004; és A Pápa halála, 2005 címmel, amelyeket K. Izcrám egy merőben ellentétes alapállású, tehát rendkívül expresszív, nem ábrázoló jellegű, de az informel festészet őszinte önkirrási vágyát, érzelmi gesztusait forma- vagy jelképződéssé alakítani igyekvő, a kabalisztika tanait is megidéző, vegyes technikájú munkája zárja a sort (HOD, 2005), amelynek két másik darabja a szemközti főfalon látható (GUU, 2005; ACELUT – A kiáradás világa, a dicsőség és a szférák birodalma, Adam Kadmos lakhelye; 2005).

Ez a belső főfal egyértelmű ellenpontozással lépteti tekintetünket egyik képről a másikra. A sor elején Puha Ferenc (Reggel a szigeten, 2005; Zöld sziget, 2004; Víz, 2004), a végén Somogyi György (Kompozíció I-III., 2005) horizontvonal nélküli, felülnevezeti „insula”, azaz „sziget” témájú és filozófiájú festményei rimelnek egymásra, természetesen más-más színhőmérséklettel, más-más léptéket választó lírai területszerkesztéssel, mégis a lokálpatriotizmusból kiinduló, egymással rokon, festői értékfókuszú pontozással és egyetemes elkötelezettséggel.

Kéri Mihály absztrakt és konstruktív építkezésű, kemény éleket használó, akrillal készült triptichonja egyugyanazon szerkezetű vizuális témának a szó szoros értelmében vett szintételekben történő, feszültségfokozó megismétlése. A Kompozíció I-III., 2005, mintha Somogyi, Puha és Aknay képi világának egy sajátosan leegyszerűsített, szuverén szintézise lenne.

A galéria hátulsó nagyfalán Lovász Erzsébetnek a XXI. század élethelyzeteit személyes és egyéni történéssé sűrítő, úgymond „szubjektív ikonjai” láthatók Bány- és Álom-ikon címmel. A triptichonként is felfogható képegyüttes középső festménye Ádám és Éva hajdani édenkerti szituációját ábrázolja egy mai léthelyzetbe áttűtetve, ahol a két fényalmát tartó alak az egymással szolidáris „új ember” „új szövetségét” szimbolizálja (Hegyen halmok közt).

Végezetül az elkülönített oldalsó paravánsoron azt a két elhelyezett olajfestményt és azt a három akvarellképet kell megemlítenünk, amelyek – a tárlat szelleméből kiindulva – nem egészen problémátlanul kollaborálnak a többi munkával. Az előbbieket Marcali Kiss Melitta kézügyességét (Siena, San Gimignano), míg az utóbbiak, az amúgy neves költő és szerkesztő, Büki Attila festészet felé kacsintgató polihisztoritását nyomatékosítják (Távolodás, Tájélekk, Hangverseny a szabadban). (Szepes Gyula Múvelődési Központ, Érd, 2005. szeptember 19. – október 10.)

Novotny Tibamér

Kéri Mihály: Kompozíció

Kligl Sándor szobra Hódmezővásárhelyen

Egyre fontosabb a különböző művészeti ágak közötti intenzív és elmélyült kapcsolatok rendszere. Egy-egy művészeti ág ünnepe, jubileuma legyen egyben egy másik, társ művészeti ág alkalma is a kapcsolatok, az áthatások, a szellemi kötődések kifejezésére. Ezért jó, ha például színházi és film fesztiválokhoz képzőművészeti vagy irodalmi események kapcsolódnak, s ezért volt jó tapasztalni, hogy József Attila ez évi születési centenáriuma nem csak az irodalom és az irodalom szeretői ünnepe volt, hanem mindehhez sok – ha nem is rengeteg – képzőművészeti, társművészeti esemény is kapcsolódott. Természetesen a szorosan vett irodalmi-szakmai történéseket jelentős kiadványok megjelentetése jelentette – mint például Alföldy Jenő vers-elemző kötete –, s a programok egyik központja a Petőfi Irodalmi Múzeum volt, de jó érzéssel követhettük például a Veszprémben megrendezett három napos szavaló versenyt, ahol hivatásos színművészek szerepelhettek.

Mindehhez tehát a képzőművészet is kapcsolódott, sajátos vizualitásával. Országos fontosságú döntésként vehettük hírét, hogy talán végre megoldódik a költő síremlékének véglegesítése. Nagyszabású pályázat eredményeként kihirdették a József Attila síremlékére kiírt pályázat eredményét, melynek során – sok neves és Kossuth-díjas művészt „megelőzve” – a megbízást két fiatal alkotó Bálványos Levente és Horváth Csaba nyerte el. A megemlékezések keretében került sor Budapesten, a Szépművészeti Múzeumban egy Németországban élő amerikai festőművész – Janet Brooks Gerloff – kiállítására, amelyen a kiállított munkákat József Attila versei inspirálták. A József Attila Művészeti Centrum Alapítvány kortárs magyar képzőművészeti kiállítást rendezett és kiadványt jelentetett meg. Egyéni kiállításon mutatta be József Attila ihlette munkáit Miskolcon Feledy Gyula, a fővárosban az Újlipótvárosi Klubgalériában Würtz Ádám emlékkiállítás volt látható ugyancsak e témában.

A képzőművészet szerepe egy-egy hasonlóan jelentős irodalmi évfordulónál mindig köztéri szobrok, művek megvalósulását is jelenti. Bár József Attilát ábrázoló vagy költészetéhez kapcsolódó plasztika igen sok található az országban, igen lényegesek azok a művek, melyek e jubileumi év kapcsán születtek meg. Csak példálódzunk az eseményekből, de mindannyiunk számára öröm, hogy két József Attila mű került elhelyezésre határainkon kívül Erdélyben.

Nagyváradon állították fel Wágner Nándor (1922–1997) szobrászművész egész alakos szobrát, melynek külön-

legessége, hogy azt a művész több, mint ötven évvel ezelőtt mintázta. De hogy hazai példákat is hozunk, Miskolc –Lillafüreden állították fel Varga Éva szobrászművész alkotását és a közelmúltban avatták Szórádi Zsigmond szobrászművész „Padlás” című domborművét Budapest IX. kerületében, a Ferencvárosban.

Kétségtelen azonban, hogy az egyik legnagyobb szabású képzőművészeti megemlékezésre Hódmezővásárhelyen került sor, ahol a nagy hagyományú Őszi Tárlat nyitása napján avatták fel Kligl Sándor szobrászművész József Attila emlékművét. Az éppen ez évben 35 éve a szobrász pályán működő művész sokfelé az országban több köztéri munkát készített és munkája áll határainkon kívül is, elsősorban Németországban, de ezt a megbízását élte egyik legjelentősebb kihívásának tekintette. Kligl Sándor munkássága közismert, mégis például a Fővárosban kiállításokról nem nagyon ismerhetjük szobrászatát, hiszen egyéni kiállítása évtizedes távlatokban volt Budapesten és az elmúlt évek jelentős szobrászati kiállításain munkáit nem láthattuk. A nyolcvanas évek végétől a kilencvenes évek közepéig több kiállítást rendeztek műveiből Németországban.

Kligl az a művész, aki szerint a szobrászat *expressis verbis* köztéri műfaj, művészeti ág, aki szerint a szobrásznak nem kiállításokon kell szerepelnie, hanem közösségek előtt kell vizsgáznia, köztéri szobrászként. A Fővárosban közismert lehet 1983-ban felállított Eiben István plasztikája, s az elmúlt években állították fel a Kossuth téren Kovács Béla emlékművét, amely egyéni plasztikai megoldásokkal eleveníti meg a tragikus sorsú országgyűlési képviselő személyiségét. 2002-ben avatták fel a Széher úti Ferences Kórház bejáratát mellett egészalakos Szent Ferenc szobrát, valamint az új Nemzeti Színház előtti szabadtéri „színház-panteonban” nagyméretű Kiss Manyi szobrát. Kligl Sándor negyven köztéri plasztikát készített, ami jelzi különleges affinitását a szobrászat e nagy felelősséggel járó ágazatához. S ha hozzá tesszük, hogy köztéri munkái jellemzően nagyméretűek, akkor jogosan azt állíthatjuk, hogy egy igazi köztéri szobrásszal van dolgunk.

Kligl Sándor éppen húsz évvel ezelőtt már készített egy József Attila emlékművet Békéscsabára, de a mostani jubileumi év, Hódmezővásárhely városa megtisztelő felkérése egy nagyszabású mű elkészítésére inspirálta.

A művész a Képzőművészeti Főiskola elvégzését követően közel tíz évig Hódmezővásárhelyen élt és alkotott, azóta Szeged képzőművészeti életének egyik meghatározó személyisége, így a hely mély ismeretével vállalta a feladatot.

Szobrászatára a személyiségéből is eredő eleven, dinamikus formaképzés, elmélyült, finom, természetelvű fogalmazásmód a jellemző. Olyan szobrász, aki nagy plasztikai hagyományokra építkezik, gondos, érzékeny mintázással, precizitással, akitől azonban nem áll távol egyfajta költői, allegorikus megközelítés, emelkedettség.

Felmerülhet tán a kérdés, hogy az emlékmű miért éppen Hódmezővásárhelyen valósul meg, hiszen köztudottabb a költő akár csak a közeli Szegedhez vagy Makóhoz fűződő kapcsolata? Nos, József Attila sógorának, egykori gyámjának Makai Ödönnek közismert vásárhelyisége, s így a költő többször is megfordult a városban, sőt igen jelentős verseit is itt írta, melyek közül ezúttal csak a Téli éjszaka, a Betlehemi királyok, a Dörmögő, a Regösének vagy az Esmélet címűeket említjük meg. Ez utóbbi halhatatlan műnek az alábbi sorokban még jelentősége lesz (egyébként épp ez évben jelent meg Kőszegfalvi Ferenc és Szigeti János szerkesztésében az „*En József Attila itt vagyok!*” A költő vásárhelyi világa című kötet, mely a költő Hódmezővásárhelyhez fűződő kapcsolatait foglalja össze).

Kligl Sándor Hódmezővásárhelyen felállított József Attila emlékműve központi figurája maga a költő, akinek emberközeli, velünk együtt élő személyiségét ezúttal ülő figuraként ábrázolja. Ez életnagyságnál jelentősen nagyobb figura (230 cm a magassága, de így ülő állapotban 170 cm) merengő fejtartása, karakteres mintázása első megpillantásra hat nézőjére. A hétköznapi beállítás szép kompozíciós megoldása a költő kéztartása, amely ezúttal egyfajta elmélyült, gondolkodói nyugalmat áraszt. A szobrásznak lehetősége volt arra, hogy a fő figura mögé egy sajátos falat építsen, amely – jelképes utalással – kazettás szerkezettségével jelzi a költő görög-keleti vallását, mintha ebbe a szerkezetbe ikonok elhelyezése volna lehetséges. A fal-rács öt méteres magasságával mintegy föld és ég között teremt kapcsolatot. Az egyik kazettában megeleveníti azt a fotográfiát, amely a költő édesanyja halála előtt készült a családról 1919-ben. A fénykép száraz dokumentarizmusát Kligl megnyújtott, szinte álomszerű figurák mintázásával alkotja újjá, ahol ott a kamasz költő vékony alakja, 14 évesen, állat támasztó kéztartásával, édesanyja már-már a túlvilágra készülődő alakjával együtt. Ez a kéztartás – más megfogalmazásban – harmónikus hangoldóik egybe a főfigura – már felnőtti – megjelenítésével. Egy másik kazettában a szobrász, költői képzetekkel kapcsolódik a Hódmezővásárhelyen született talán legnagyobb József Attila vers, az Esmélet gondolatláncához, illetve annak rendkívül összetett és bonyolult mondandója egy-egy villanásához:

„a levegőben semmi pára,
a csilló könnyűség lebeg!
Az éjjel rászálltak a fákra,
mint kis lepkék, a levelek.“

Mintha ezeket a gyönyörű „lepke leveleket“ mintázná meg a szobrász, de egyben kapcsolódna a tán legsúlyosabb költői következtetéshez:

„Csak ami nincs, annak van bokra,
csak ami lesz, az a virág,
ami van, széthull darabokra.“

Úgy tűnik, mintha Kligl Sándor láttatná a „nincs bokrát“, s a „lesz virágát“, de nem törődik most a „van“ darabokra hullásával!

És most vessük pillantásunkat ismét a központi figurára, ahogy a költő mellett ott áll a fiókos asztalka, s idézzük fel az Esmélet utolsó sorát:

„én könyöklök és ballgatok.“

A szobrász a költő személyisége megidézésével együtt egyfajta plasztikai, térbeli költői szárnyalást képes megmintázni, érzékeltetni. Ugyanakkor fontos számára, hogy távol tartsa magát bármiféle heroikus ábrázolástól. Ezt a már-már profán hétköznapiságot mutatja meg oly módon, hogy a költő úgy ül itt közöttünk, hogy mindjárt hozzánk is szól. A mű felidézi József Attila Thomas Mann üdvözlése című verse legendás sorát: „Ülj le közénk és mesélj.“ Ezúttal Kligl Sándor mintázza meg azt a szituációt, melyet József Attila fogalmazott meg.

A művész az összetett kompozíciót bronzban és kőben valósította meg. Mindkét anyag közel áll művészetéhez, sőt jellemző rá ezek együttes alkalmazása. A kő szerkezetességét ezúttal ellenpontosza –ugyanakkor harmónikusán kiegészíti– a művész érzékeny mintázási felfogása.

Köztudottan évek óta viasz-veszejtées bronzöntő technikával kivitelezzi szobrait (saját maga!), ami a mintázáskor lehetővé teszi a finom és igen gazdag, rezdülékeny plasztikai karaktert, a bonyolult felület képzést, amellyel a művész ezúttal is élt.

A mű Hódmezővásárhely központi terén, ám „zöldben“ helyezkedik el, az árvédelmi fal előtt. A szobrász korábban már többször dolgozott együtt Novák István építésszel, aki most is segített számára a mű megvalósításában. Mindkét alkotót szoros munka kapcsolat fűzi Hódmezővásárhelyhez, s mostani újabb közös munkájuk talán egyfajta esszencia is. Öröm hallani, hogy a szobrot Hódmezővásárhely önkormányzata rendelte meg és finanszírozta, melyben személy szerint jelentős a szerepe Lázár János polgármesternek, országgyűlési képviselőnek.

E jelentős szoborral, s annak október elején történt avatásával a József Attila centenáriumi év egyik legjelentősebb képzőművészeti beruházása valósult meg.

Köszönet Hódmezővásárhely városának és a szobrásznak. Számára is szép ünneplése eddigi pályafutásának, amire alkalma volt. Ez évben töltötte ugyanis be 60. életévét. További sikereket! *Feledy Balázs*

Feberuurau rea meneb bodu utu rea

Csete Ildikó textiljei a lakitelki Kölcsey Házban

Ízelgessük a régi magyar nyelv, fölnevelő dajkánk, szépséges szavait, s máris ott vagyunk a Fehérvárra menő hadiúton; bandukolva vagy társzekéren ülve – Szent István szomszédságában vagy Németh László erkölcs–ernyője alatt – nézzük a csillagos eget, mintha ez a főszege térkép a maga hegy–völgy–földrajzával, szemet égető lámpásaival mutatná az utat Hová is? Önmagunk felé!

Csete Ildikó kárpitjaitól a varázslat. Ő teríti ki elénk, szíve fiókjait gyakran nyitogatva, a hazát. Amelynek földjét sok századon át tapodhatta az ellen, nádasait uralhatták a farkasok, búzaföldjeit égethette ágyúkerék és hernyótalp, megmaradt annak, ami: édesanyának. Tőle kaptuk a nyelvet, a megdidergetető szépséget, ami egy–egy szó kimondásával, egy–egy mondat zenéjével a hatalmába kerít. Ő formálta – haza csak egy van – a gondolatainkat. A Kölcsey Ház kiállításán – a Galériában és a nagy teremben – mindez megidéződik. Mert nincs forma, nincs szín, nincs motívum, ami mögött ne dübörögne a történelem. Látjátok, feleim? Látjuk! És látta a mi látó szemünket megszülvén nemcsak Kossuth és Széchenyi, de huszadik századitörténelmünknek–művelődésünknek olyan nagyjai is, mint Klebelsberg Kunó vagy Németh László. Hogyan? Petőfi–pupillával. Amelyet a szabadság fénye kitárgított, hogy elérjen benne minden. A kisháza, amely ott lóg a világ ágában, és egyidejűleg magyarságunk foglalatja. A forradalmaink: 1848 és 1956 eltírása ellenére is virágos tavasza és ősze, melyek új időszámítással kecsgették a reménykedőket. És ott van ebben a kisházában Balassi kardja és Kosztolányi ibolyaszínű díszsebkendője; Csokonai Vitéz tulipános (termékenység) kulacsa és Kós Károly közzé–szóltárt szemünkbe vágó Bibliája; Ady Nagy László által emlegetett ostora és Malonyay Dezső kincseskamrája, a népművész.

Ennyi gazdagság megőriztethetik a vásznon vagy a selymen? (Ez utóbbi jobbára a történelmi–irodalmi arcképeket hordozza.) Minden bizonylan meg, ha a kárpító tudatában van annak, hogy ő csupán – csupán? – az idő hártypapírjára jeleket rovó kódexmásoló, egy érzület – a magánmitoszt a közösség kovászává emelő – kifejezője. Csete Ildikó is a boldogságképet keretező mélységes alázat – az övével való azonosulás – mozgatója. Ettől oly élénk, mindenfajta értékre érzékeny őriző. A szíve vésett, textilre festett és nyomot igazság – a Tihanyi alapítólevél, a Szent István

intelmei, az Ómagyar Mária–siralom, a Halotti beszéd és a megannyi fenséges arc tükrözött ethosz – attól válik a közlésen, a betűk és kalligráfiák láncszerkezetén túl elementárisra, hogy egyben műalkotás szerkezetével, motívumvilágával, jelrendszerével visszafogott vagy erős színeivel ható kép is.

Ezek a felületet, a sík vonalhálóját is meghullámoztató – egy–egy esetben csaknem átszellemített (Széchenyi, Petőfi,) – lélektartalmak természetesen foglalatjai a jellemmé emelt históriai tudásnak, ugyanakkor ott van bennük a személyiség – csak a művész által így látott személyiség – egyetemes kitarukozása is. A figura kontúrja, nem egy esetben (mert bravúros a festő tudása) negatívot sejtetve belemosódik a lágy, sokszor anyagában is nyomott hátterbe. A raszter–rács sűrűségét „kijaszáló” áttünések – például a korinthoszi oszlopfőn nyugvó Széchenyi–büsztnél – a háttérben még egy, igaz, sejtelmesen halovány fejet bújtatnak. Ez az illuzórikus – látom is, meg nem is – megkettőződés nem csupán a reformkor egyik legnagyobb hazafijának rejtelmességére utal, hanem valamiképp az összeadandó értékek, az erő jele is.

Az arcképeket rácsként befonó kézírás – egyik esetben a figura rajza az erősebb, másik esetben a betűk láncolata – a kompozíció szerves része. Bár egy–egy idézet az alakot szemünkben a heroikus hőst – jellemképp emeli (Kossuth – „szabad nép a hazának, és szabad haza a szabad népnek”; Klebelsberg: „kulturpolitikámnak két vezető motívuma: emelni a magyar tömegek műveltségi szintjét, és ennek a műveltebb nemzetnek olyan vezetőket adni, akiknek méretei megütik az európai dimenziókat”), a szöveg grafikai értéke az érdekes. Ahogyan fényráccsal (értelemráccsal) befonja az arcot, vagy elválasztja a dokumentumfotót is hathatós megjelenítési eszközzé avató tabló részleteit. Ez utóbbira a horizontálisan három részre osztott népiskolai tabló (Klebelsberg) harmonikus szerkezete, „rétegződése” a legjobb példa.

Az írás képisége és a szöveg tartalma – együttesen erősítik egymást – különös aurát adnak a többnyire ismert portréknak, de a textilművész nem elégszik meg a régmúlt (Barabás Miklós „rajza” Kossuthról) vagy a közelmúlt, égető korunk (Németh László fotó, Klebelsberg Kunó–fénykép) ábrázolataival. Az ő selyme, ritkább esetben durva vászna szinte kultikus módon át van itatva a történelem és a tragédiákon vagy boldogságon alapuló személyiségkép megannyi jegyével: a kitarítás, az állhatatosság, a közjó érdekében végzett szolgálat, a hazát fénykörbe emelő otthonosság jelkép erejű szimbólumaival. A textilre filnyomással föl vitt, kevésszer egyedi technikát (festés, applikáció) is mutató ábrázolat tehát valamós Csete Ildikó történelemben megfürdetett énképe. Amely – nagyobb méretű kárpitjain jól látni – a szakralitást is magában foglalja. Az ég felé nyújtó távlat olyan kárpitokat is megragyoztat – például az Ómagyar Mária–siralom nem szokványos értelemben vett triptichonját –, amelyeken az istenanya, a Szűz helyett a búzáé mint az állandóan újjászülető élet szimbólumáé a főszerep. A művész nem mondja, hogy a Megváltóhoz is köze van ennek a szélben suhogó, síkban zenei rendezettségű kalászosnak – ki ne tudná, a búzából készült kenyér nem más, mint Jézus teste –, csak átszellemített képlögikával rávezet eme fontos – szentséges – növény varázslatos filozófiájára.

Kárpitjai mögött, és itt nem szükséges a mester-séges forrás, mindig valaminő fény van. S ebben az

áttetsző, az oltárterítő anyagát is át– meg átjáró sejtelmességben ott a titok mint tudás: a létigazság – nem halhat meg az élet – kozmikus távlat. Akár bibliai idézet hordozza ezt a törvény erejű fölismerést, mint az átlós szerkesztésű, arannyal pöttözőtött vörös drapérián (csillagösvényes karácsonyi oltárterítő – 1994), akár egy kézírás szerint halhatatlan asszony, egy munkában megfáradt kalotaszegi paraszt Madonna népművészetben (a motívum előrajzolásában) kiteljesedő bölcsessége („írta Szilágyi Jánosné,– Nagyalmás, 1904. szeptember hó 10–én” Sűrített írásos lenvászon), ugyanaz a hatás: fölemelő, magával sodró. Mintha az ég angyalai csak azért feszíthessék ki azt a bizonyos vásznat, hogy Csete Ildikó az őskőtől vett többszörösen megszenvedett tudással rávéshesse a betűt, az írás jegyében kiteljesedő látomásait. Magyar és német nyelven, no meg rovásírással.

Szinte hihetetlen, a Szent István intelmei (1993–96) tizenhárom nagyméretű, vásznát (egy–egy sző, pl. Isten, zölddel kiemelve) laposacettel, rovásírás betűivel írta végig, hogy mindenki előtt világossá váljék az országalapító sok helyről vett igazságainak szentsége. Egy–egy fejezet jellegzetes magyar motívumokkal van elválasztva egymástól (zöldhalom-pusztai szarvas, a nagyszentmiklósi kincs egyik korszóján föllet vadászó fejedelem–jelenet stb.) – ezek a rajzolatok a továbblendítő várakozás, a csaknem absztrakt betűtengerbe megmártózó figurális gyönyör iskolapéldái.

Nem kevés leleményre is szükség volt ahhoz, amelyet a lázas kutató munka csak erősített, hogy a textilművész által elképzelt módon teremtődjék meg az Ige. Petőfi halhatatlan hatsorosa a Szabadság, szerelem! kezdetű vers nem maradt meg kéziratban (első nyomtatott közlése az Életképekben), de Csete Ildikó megannyi Petőfi kézirat tanulmányozásával, kor– és betűhíven újratereztette. Hogy varázslatos módon, Petőfi vonalvezetésével azonos lendülettel, az kevés. Saját szívéből leledzett – a kézírásnak továbbra is becsületet adó – igazságtartalommal.

Legfrissebb, nagy méretű lenvászonra készített munkája a Tihanyi Alapítólevél – térképen (2005). Filcre nyomott első példánya a jubileumi esztendő kiállításán látható. Ez a tárlat a 950 éves apátság, és az azóta is hitet sugárzó monostor méltó képzőművészeti megünneplése. Csete Ildikó munkája – az Alapítólevél – térképen egyszerűen teremtés: ahogyan a magyar, a latin tengerében is világoló helyneveket és kifejezéseket a művelődéstörténeti csillagjárás megvilágosodás? – nyomán kikövetkeztette, és rajzos térképhálóján súlyt adott nekik, maga a kárpító önkitalajításában végzett gyönyörű szolgálata.

Szokolczay Lajos

Képcsarnoki hírek, új kiállítások

A profilját, arculatát megújítani akaró Képcsarnok Vállalat ez év utolsó negyedében országos galériahálózatában olyan kiállításokat rendez, melyek minősége, igényessége bármely kiállító helyen megállná helyét – tájékoztatta lapunkat *Kligl Sándor* szobrászművész, a Képcsarnok művészeti tanácsadója. Mint elmondta, a kiállítás sorozat megrendezését támogatja a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány, mégpedig abból forrásból, melyből eredetileg a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvánnyal való együttműködés keretében a Vigadó Galériát, illetve annak kiállításait támogatta volna. Tekintettel azonban a Vigadó Galéria ideiglenes megszűnésére, a Közalapítvány – átcsoportosítást követően – ugyancsak kortárs művészeti kiállítások megvalósulását segíti.

E program keretében 2005. nyár végén került megrendezésre Pécsen *Nagy Judit* textilművész és Budapesten, a Mednyánszky Galériában *Magyar Gábor* festőművész kiállítására. E bemutatókat követően kerül sor ugyancsak Pécsen, a Ferenczy Galériában *Hauser Beáta* textilművész, majd *Varga Patricia Minerva* festőművész kiállítására. Székesfehérváron *Bakos Ildikó* szobrászművész és *Szücs Eszter* mutatja be munkáit, s ugyanitt ezt követi *Szegedi Csaba* festőművész bemutatója. A győri Tóvári Tóth István Galériában *Hegyesbalmi László* festőművész, *Papp János György* festőművész, majd közös kiállítás keretében *Erdélyi Eta*, *Harmati Zsófia* és *Zöld Anikó* festőművészek állítják ki műveiket. A budapesti Mednyánszky Galériában mutatkozik be két jeles szegedi művész: *Fritz Mihály* szobrász és *Pataki Ferenc* festő, valamint a Csók Galéria rendezi meg – az ez év decemberében 70 éves – *Paizs László* képzőművész kiállítását.

A Képcsarnok szeretne „nyitni” az iparművészek irányában is, melynek első lépése, hogy *Pannonbalmi Zsuzsa* keramikumművész mintegy ötven textilművész, ötvös, keramikus együttműködési készségét bírja, akiknek munkái folyamatosan forgalmazva lesznek a vállalat galériáiban. A Képcsarnok művészeti vezetése bízik abban, hogy e kezdeményezések elősegítik a cég imázsának kedvező alakítását, s hogy fokozatosan visszaszerzik a magyar képzőművész, iparművész társadalom bizalmát, melynek folyamatosan bővülő munka kapcsolatok lesznek az eredményei.

FEBA

Benczúr Emese képzőművész gyűjteményes tárlata Székesfehérváron

Benczúr Emese a 90-es években induló fiatal generáció egyik kreatív, különleges és kiemelkedő képviselője, aki jelentős nemzetközi sikereket tudhat maga mögött. Alkotásai írott képek, művészetében meghatározó szerepet játszik a nyelv. Koncept–arthoz tartozó munkáinak többsége közhelyeszerű szövegek, életgizságok, banális kijelentések, repetitív szlogenek felmutatása, melyeket különböző textúrájú anyagokba hímez, és ezáltal transzformál meghökkentővé, zavarba ejtővé.

Legújabb műveiben talált tárgyakból, villogó kitűzőkből, ledekből formálja meg szövegeit. A tárgyak felhasználásának sokféle lehetősége, rejtett dimenzióik, adottságaik feltárása és az elektromosság foglalkoztatja. Alkotásai az emberi cselekvés és a művészi alkotás értelmére kérdeznék rá; az állandó, mindennapi, monoton tevékenység, a kötelességteljesítés szükségletéről, a munkáról, annak hasznosságáról vagy éppen haszontalanságáról szólnak. Stílusára jellemző az ironia, az önironia, a humor és az abszurdítás iránti vonzódás.

Az életmű nagysága és gazdagsága teszi indokolttá az áttekinthető, retrospektív kiállítás megrendezését, melyen egy teljesen új, a székesfehérvári Szent István Király Múzeum kiállítási terébe tervezett anyag is bemutatásra kerül.

Kurátor: *Zinger Katalin*

A kiállítás megtekinthető: november 13–ig.

A kiállítás helyszíne: Szent István Király Múzeum Csók István Képtár, Székesfehérvár, Bartók B. tér 1.

A MűvészetMalom új vállalkozása

Európa művésztelepei: Nagybánya

Iványi Grünwald Béla: Lányok a Lápos partján, 114 x 114 cm, olaj, vászon

A szentendrei MűvészetMalom új vállalkozása Európa művésztelepeinek bemutatása. Az intézmény a Szentendre Művészetért Közhazsnú Alapítvánnyal közösen többéves kiállításorozatot tervez, amelynek keretében a jelentősebb európai művésztelepeken és festőiskolákban a XIX–XX. század fordulóján született műveket állítja ki. A sorozat első kiállítása 2005. október 1. és 2006. január 15. között a Nagybányai Művésztelepet mutatja be.

A kiállított kb. 100 műalkotás a Nagybányai Megyei Múzeum gyűjteményében fellelhető Nagybányai Festőiskola anyagából került kiválasztásra, kiegészítve a Magyar Nemzeti Galériában található művekkel. A válogatás elsődleges szempontja volt, hogy a Nagybányai Művésztelep 1896-tól kezdődő évtizedeinek története egyenesen és hitelesen rajzolódjon ki. Ilyenformán sikeresen megvalósulhat az a régi álom, amely sem az 1996-ban Budapesten és

Nagybányán, sem az 1999-ben Bukarestben megrendezett Nagybánya–kiállításokon nem valósulhatott meg, azaz hogy a két gyűjtemény (a Magyar Nemzeti Galéria és a Nagybányai Megyei Múzeum) fontos darabjai végre egymás mellett szerepeljenek.

A válogatásnál fontos szempont volt, hogy az alapítók nemzedéke (Hollósy, Ferenczy, Thorma stb.) nagy számban legyen képviselve. A válogatás kiegészül néhány két világháború között született művel (Aba–Novák Vilmos, Boldizsár István, Orbán Dezső stb.), mivel rajtuk jól tanulmányozható a korábbi tendenciák továbbélése.

A lista a 40-es évekkel zárul, tekintettel arra, hogy az 50-es évek „szocreál” cezúrája után egy másfajta művészeti gondolkodás alakult ki mind Magyarországon, mind Romániában. Az európai együttműködés jegyében a kiállítás védnökségét a két ország kormányának tagjai vállalták. Fővédnök *Markó Béla*, Románia miniszterelnök–helyettese és *dr. Bozókai András* kulturális miniszter, akik köszöntőt mondvá, személyes jelenlétükkel emelik a rendezvény rangját. A két védnök pedig *Cálin Fabian*, Románia miniszterelnökének külügyi tanácsadója és *Szabó Vilmos*, a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára. Az egykori Nagybányai Festőiskolában alkotó művészek csoportja 1928-ban hozta létre a Szentendrei Művésztelepet, amely egyrészt folytatója, másrészt továbbfejlesztője lett a múlt század elején méltán európai híru nagybányai műhely művészeti törekvéseinek, így ennek a páratlan kiállításnak a megvalósítására a legmegfelelőbb helyszín Szentendre. Már többször, többen megpróbálták Magyarországra hozni a Nagybányai Múzeum műtárgyait, eddig sikertelenül, így a Nagybányai Festőiskola hazai bemutatása a magyar művészettörténet egyik kiemelkedő eseménye lesz.

A kiállítás kurátora *dr. Sütő Csaba*.

A kiállítás megtekinthető: 2005. október 01. – 2006. január 15. között. A kiállítás helyszíne: MűvészetMalom, 2000 Szentendre, Bogdányi u. 32.